

Розробник: АЛЬОХІН Михайло Михайлович – доктор філософії, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, експерт з інституційного аудиту та сертифікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, директор Центру професійного розвитку та кваліфікації ПЗО «КМДШ»

Напрямок підвищення кваліфікації: «Набуття (вдосконалення) компетентностей з впровадження наставницької діяльності»

Програма підвищення кваліфікації розроблена Типової програми підвищення педагогічних працівників щодо набуття (вдосконалення) компетентностей із здійснення наставницької діяльності, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 02 травня 2023 року № 516.

Термін дії програми: 2026 – 2031 роки.

Рецензент: ШАТРАВЕНКО-СОКОЛОВИЧ Юлія Олександрівна – кандидат педагогічних наук, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, заступник директора з іноземних мов Приватного закладу освіти «Ліцей «КМДШ» Осокорки», авторка навчальних програм та освітнього контенту

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність. Розробка цієї Типової програми зумовлена стратегічним курсом держави на професійний розвиток педагогів та розбудову системи наставництва, зокрема в межах впровадження педагогічної інтернатури. Нормативною базою для програми стали закони України «Про освіту», «Про професійний розвиток працівників», Положення про педагогічну інтернатуру, Концепція НУШ та актуальні професійні стандарти вчителя. Програма спрямована на створення дієвої моделі підтримки освітян, яка сприяє швидкій адаптації нових фахівців до умов праці, формуванню здорового мікроклімату в колективах та підвищенню загального рівня педагогічної майстерності.

Наставництво розглядається як ключовий інструмент професійного зростання, що допомагає вибудовувати доброзичливі взаємини між усіма учасниками освітнього процесу та зміцнювати повагу до вчительської професії. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба у спеціальній підготовці досвідчених педагогів, здатних ефективно виконувати роль наставників. Це дозволить не лише вдосконалити індивідуальні навички фахівців, а й забезпечити розвиток інституту наставництва та професійних спільнот на загальнодержавному рівні.

Цільова група: педагогічні працівники з досвідом педагогічної діяльності (як правило, не менше п'яти років), які здійснюватимуть супровід та підтримку педагогічних працівників, зокрема новопризначених, для набуття (вдосконалення) ними фахової майстерності та провадження педагогічної діяльності.

Обсяг (тривалість): 15 годин (0,5 кредита ЄКТС).

Особливості реалізації програми: здійснення підвищення кваліфікації ПЗО «КМДШ» на основі програми підвищення кваліфікації, розробленої на основі Типової програми суб'єкти підвищення кваліфікації.

Форма підвищення кваліфікації: очна, очно-дистанційна, дистанційно (формується окремі групи за різними формами підвищення кваліфікації за запитом).

Мета підвищення кваліфікації – розвиток загальних і професійних компетентностей педагогічних працівників, що необхідні для здійснення наставницької діяльності у закладах освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити з теорією та практикою наставництва в Україні;
- ознайомити з нормативно-правовими документами, що визначають мету, завдання наставництва та педагогічної інтернатури в Україні;
- ознайомити зі структурно-змістовими компонентами профілю педагога-наставника;

- сформувати професійні якості й вміння, що є значущими для наставницької діяльності;
- вчити добирати відповідні види, форми і методи для здійснення наставницької діяльності;
- вчити добирати та застосовувати інструменти для вивчення професійних потреб інтернів;
- формувати здатність і готовність до розроблення програми та звіту педагогічної інтернатури (спільно з інтерном);
- забезпечувати супровід та підтримку в педагогічній діяльності інтерна; удосконалити вміння ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу та іншими суб'єктами освітньої діяльності на засадах партнерства і підтримки.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- загальні компетентності: соціальна (ЗК.02), культурна (ЗК.03), лідерська (ЗК.04);
- професійні компетентності: емоційно-етична (Б2), інноваційна компетентність (Д1), здатність до навчання впродовж життя (Д2), рефлексивна (Д3).

Очікувані результати підвищення кваліфікації.

За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями про:

- ціннісні орієнтири наставництва в освіті;
- переваги та виклики наставницької діяльності;
- зміст нормативно-правових документів, що визначають мету, завдання наставництва та педагогічної інтернатури в Україні;
- структурно-змістові компоненти профілю педагога-наставника;
- принципи, види, форми і методи наставництва;
- етапи наставницької діяльності;
- сутність компетентностей та трудових функцій, що визначені у Професійному стандарті за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» для планування професійного розвитку інтерна;
- чинники успішної професійної адаптації інтернів;
- андрагогічні підходи у роботі з інтернами.

За результатами навчання слухачі набудуть (вдосконалять) уміння, навички та способи діяльності:

- здійснювати самооцінювання необхідних компетентностей для ефективного наставництва;
- визначати та застосовувати продуктивні форми і методи наставництва;
- планувати й організовувати наставницькі зустрічі;
- забезпечувати супровід та підтримку професійного розвитку інтернів задля набуття (вдосконалення) ними педагогічної майстерності, самооцінювання професійної діяльності;
- сприяти створенню комфортних умов для професійної діяльності інтернів;

- добирати та застосовувати інструменти для виявлення рівня сформованості загальних і професійних компетентностей, визначення індивідуальних професійних потреб інтернів;
- розробляти (разом з інтерном) програму і звіт педагогічної інтернатури;
- здійснювати моніторинг виконання програми педагогічної інтернатури;
- налагоджувати ефективну взаємодію з учасниками освітнього процесу та іншими суб'єктами освітньої діяльності на засадах партнерства і підтримки.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Результати підвищення кваліфікації оцінюються на основі компетентнісного підходу з використанням компетентнісного тесту, який передбачає не лише перевірку теоретичних знань, а й оцінювання здатності застосовувати отримані знання на практиці, вирішувати професійні завдання тощо.

Компетентнісний тест виконується за допомогою сервісу цифрових тестувань ClassTime та передбачає виконання завдань різних типів, зокрема і кейсів, розв'язання яких передбачає надання відкритих відповідей, перевірку яких здійснює особа, яка реалізовує програму підвищення кваліфікації. Педагогічний працівник має 2 спроби проходження компетентнісного тесту з можливості після здачі тесту отримати інформації про правильність / часткову правильність / неправильність виконання кожного конкретного завдання, але без можливості отримати від сервісу цифрових тестувань правильні відповіді.

Час проходження компетентнісного тесту є обмежений засобами сервісу цифрових тестувань. Педагогічний працівник під час проходження тесту за допомогою інструменту «Чат» сервісу цифрових тестувань може надати зворотний зв'язок суб'єкту підвищення кваліфікації.

Документ про підвищення кваліфікації педагогічним працівникам видається за умови правильності (успішності) виконання компетентнісного тесту на 80 % і більше.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: за результатами виконання Програми суб'єкт підвищення кваліфікації видає іменний Сертифікат, який відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами).

Строки виконання програми – від 1 тижня до 1 місяця (відповідно до запиту групи).

Місце виконання програми: за місцезнаходженням замовника або у дистанційному форматі.

Вартість – 1000 грн з однієї особи.

Графік освітнього процесу погоджується із замовником(ами) програми.

Мінімальна кількість осіб становить не менше 10 осіб, максимальна – не більше 25 осіб.

Часткові освітні та/або професійні кваліфікації не присвоюються.

Під час та після проходження програми підвищення кваліфікації слухачі забезпечуються супроводом шляхом додавання у онлайн-спільноту курсу з можливістю живого спілкування із суб'єктом підвищення кваліфікації.

Додаткові послуги (організація трансферу, забезпечення проживання і харчування, перелік можливих послуг для осіб з інвалідністю тощо) суб'єктом кваліфікації не надаються.

II. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. НАСТАВНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ					
Тема 1.1. Цінність наставництва для освіти та професійного розвитку педагогічних працівників	1	-	-	-	1
Тема 1.2. Профіль наставника	-	1	1	-	2
Тема 1.3. Організація процесу наставництва у закладі освіти	1	1	-	-	2
Разом за модулем	2	2	1	-	5
МОДУЛЬ 2. НАСТАВНИЦТВО В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІНТЕРНАТУРИ					
Тема 2.1. Нормативно-правове забезпечення функціонування педагогічної інтернатури в Україні	1	-	-	-	1
Тема 2.2. Професійна адаптація інтерна до педагогічної діяльності	1	2	1	-	4
Тема 2.3. Розроблення та реалізація програми педагогічної інтернатури	1	2	1	-	4
Разом за модулем	3	4	2	-	9
Підсумковий контроль	1				
УСЬОГО:	15				

III. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

МОДУЛЬ 1. НАСТАВНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Тема 1.1. Цінність наставництва для освіти та професійного розвитку педагогічних працівників

Лекція: Поняття про наставництво. Мета і завдання наставництва в освіті. Досвід наставництва в Україні. Диференціація понять «наставництво», «коучінг», «супервізія» та інші. Переваги та виклики впровадження наставництва у закладах освіти та для професійного розвитку педагогічних працівників.

Тема 1.2. Профіль наставника

Практичне заняття: Передумови успішного наставництва. Структурно-змістові складові профіля педагога-наставника: цінності, комунікативні та організаційні навички, вміння підтримувати та мотивувати, здатність до співпраці, відповідальність та професійна етика, обізнаність в інформаційних технологіях, здатність до критичного мислення та рефлексії, емоційна стабільність, інноваційність, здатність до самооцінювання та самовдосконалення, дотримання академічної доброчесності та інші.

Характеристика основних ролей педагога-наставника: фасилітатор, консультант, тренер та інші.

Самостійна робота: Самооцінювання педагогічним працівником компетентностей, необхідних для ефективного наставництва.

Тема 1.3. Організація процесу наставництва у закладі освіти

Лекція: Принципи наставництва (добровільність, гуманізм, людиноцентризм, партнерство, відкритість, конфіденційність, об'єктивність, прогностичність). Види наставництва: формальне та неформальне наставництво. Форми наставництва: індивідуальне, групове, онлайн-наставництво. Методи наставництва (бесіда, спостереження, SWOT-аналіз, метод кейсів, проблемні та проєктивні методи, рефлексія та інші). Етапи наставницької діяльності: планування, моніторинг, аналіз, застосування. Особливості проведення наставницьких зустрічей (консультування, рефлексія та зворотній зв'язок). Роль стилів спілкування для наставницької діяльності. Мовно- комунікативні акценти під час наставництва (недискримінація та повага до відмінностей, етика спілкування та інше).

Практичне заняття: симуляція проведення наставницької зустрічі з новопризначеним педагогічним працівником з використанням одного із методів наставництва (на вибір).

МОДУЛЬ 2. НАСТАВНИЦТВО В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІНТЕРНАТУРИ

Тема 2.1. Нормативно-правове забезпечення функціонування педагогічної інтернатури в Україні

Лекція: Нормативно-правова база організації педагогічної інтернатури у закладі освіти (Закон України «Про повну загальну середню освіту», Положення про педагогічну інтернатуру). Мета і завдання педагогічної інтернатури. Роль керівників (директорів) закладів освіти щодо впровадження педагогічної інтернатури. Вплив автономії закладу освіти та академічної свободи на функціонування педагогічної інтернатури. Основні документи під час педагогічної інтернатури: наказ про організацію педагогічної інтернатури, програма педагогічної інтернатури, звіт про виконання програми педагогічної інтернатури. Роль центрів професійного розвитку педагогічних працівників запровадженні педагогічної інтернатури.

Тема 2.2. Професійна адаптація інтерна до педагогічної діяльності

Лекція: Поняття «онбординг» та «професійна адаптація інтернів», особливості їхньої реалізації. Чинники, що впливають на успішну адаптацію інтернів до педагогічної діяльності. Проблеми адаптації інтернів та шляхи їх вирішення.

Професійний імідж наставника та вплив колективу закладу освіти на професійно-педагогічну адаптацію інтернів.

Права та обов'язки педагога-наставника й інтерна. Роль професійних спільнот та центрів професійного розвитку педагогічних працівників під час адаптації інтернів до педагогічної діяльності.

Практичні заняття: симуляція онбордингу та професійної адаптації новопризначеного педагогічного працівника за авторським інструментарієм освітньої екосистеми KMDШ (WelcomeBook, Орієнтири високоякісного навчального заняття тощо).

Самостійна робота: складання персоналізованої дорожньої карти онбордингу та професійної адаптації новопризначеного педагогічного працівника.

Тема 2.3. Розроблення та реалізація програми педагогічної інтернатури

Лекція: Діагностування рівня сформованості загальних і професійних компетентностей, визначення індивідуальних професійних потреб інтерна для розроблення програми педагогічної інтернатури (із використанням Професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти»).

Орієнтовні складові та приклади програми педагогічної інтернатури.

Особливості реалізації та моніторинг виконання програми педагогічної інтернатури. Підготовка звіту про виконання програми педагогічної інтернатури.

Орієнтовні складові звіту. Шляхи подальшого професійного розвитку інтерна.

Практичні заняття: симуляція педагогічного наставництва над новопризначеним педагогічним працівником (підготовка до навчального заняття, відвідування навчального заняття та його рефлексія відповідно до авторського інструменту освітньої екосистеми KMDШ – Матриці грейдування вчителів).

Самостійна робота: розроблення персоналізованої програми педагогічної інтернатури для новопризначеного педагогічного працівника («учителя-інтерна»).

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науковопедагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800, із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 р. № 1133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

2. Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 р. № 672. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

3. Положення про педагогічну інтернатуру : Наказ Міністерства освіти і науки України від 25 жовтня 2021 р. № 1128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 24 грудня 2021 р. за № 1670/37292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1670-21#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

4. Про анкету самооцінювання: Наказ Державної служби якості освіти України від 29 березня 2021 № 01-11/26. URL: <https://sqe.gov.ua/law/proanketu-samoocinyuvannya/> (дата звернення: 11.04.2023).

5. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста) : Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23 грудня 2020 р. № 2136. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

6. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 11.04.2023).

Електронні ресурси

1. Ефективність онлайн-ресурсів для навчання вчителів: звіт за результатами соціологічного дослідження методом фокусованих групових та індивідуальних інтерв'ю (скорочено). Дослідницьке бюро Соціологіст. Харків, 2020. 96 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/pptx_onlajn-osvita_zvit_short.pdf.

2. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 300 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3218/1/andragogika.pdf>.

3. Програма шкільного наставництва в Україні: посібник. British Council. 66 с. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/programa_shkilnogonastavnictvavukrayini.pdf.
4. Рівний рівному: посібник для менторів Укл. О. Іваннік. Київ, 2015. 57 с. URL: <https://insha-osvita.org/wp-content/uploads/2020/12/HandbookPeerToPeerUKR.pdf>.
5. Савич Ж. В. Наставництво як інструмент адаптації нових працівників у закладах освіти: практикум. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 52 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38820/1/ZVSavychNYIANPUZOKUBG.pdf>.
6. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів: порадник для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с. URL: <http://barna-consult.com/wp-content/uploads/2021/10/Superviziya-PoradnykVF-Krok-za-krokom.pdf>.
7. Уварова А. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти: посібник / упоряд. П. Гоч. Центр Інноваційної освіти «Про. Світ», 2019. 60 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>.